

11. évfolyam

Óraszám: 36 óra.

A témakörök áttekintő táblázata:

<i>Témakör neve</i>	<i>Óraszám</i>
1. Retorika- a beszéd fajták, a beszéd felépítése, az érvelés	12
2. Pragmatika- a megnyilatkozás fogalma, társalgási forduló, beszédaktus, együttműködési elv	8
3. Általános nyelvi ismeretek – a nyelv és a gondolkodás, nyelvtípusok	10
4. Szótárhasználat	2
3. Év végi összefoglalás	4
<i>Összes óraszám:</i>	<i>36</i>

1. Retorika- a beszéd fajták, a beszéd felépítése, az érvelés

Óraszám: 12 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- meghatározza retorika és kommunikáció, a retorika alapvető fogalmait
- lássa retorikai szövegek felépítését és elkészítésének lépéseit
- Az érvelés módszerét
- lássa a retorikai szövegek kifejezőeszközeit
- tiszteletben tartsa a kulturált vita szabályait

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- értelmezi a retorika jelentőségét és szerepét az egyes művelődéstörténeti korszakban
- érti a szójátékstilisztikát és a retorika jelentőségét a kommunikációban
- használja a digitális eszközöket, grafikus szerkesztőket a retorikai szövegek alkotásában.
- képes létrehozni előadás szemléltetésének technikai kiegészítőit

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A retorika alapfogalmainak megismertetése, azok alkalmazása a tanulók életével, mindennapjaival összefüggő nyilvános megszólalásokban
- A hatásos érvelés technikájának, a legfőbb érvelési hibáknak a megismertetése
- Önálló beszéd megírásához, annak hatásos előadásához szükséges nyelvi, gondolkodási képességek fejlesztése
- A szónok tulajdonságai, feladatai
- A szónoki beszéd felépítése, a beszéd megszerkesztésének menete az anyaggyűjtéstől a megszólalásig
- Az érv, érvelés, cáfolat megértése
- Az érvelési hibák felfedeztetése
- A hatásos előadásmód eszközeinek tanítása, gyakoroltatása
- Érvelési gyakorlatok: kulturált vita, véleménynyilvánítás gyakorlás

Fogalmak: retorika, szónoklat, a szónok feladata, a meggyőzés eszközei: érv és cáfolat; hagyományos és mai beszédfajták; a szónoklat részei, szerkezete, felépítése

Javasolt tevékenységek

- Irodalom és magyar nyelv tantárgyak tanítása során rendszeresen adjunk lehetőséget a tanulók számára önálló előadások megtartására, ezeket minden esetben együtt értékeljük, és elemezzük ki.
- A történelem nagy szónokainak megismerése, a Youtube-on fellelhető szónoki beszédek közös elemzése.
- Ölálló, de szabadon választott témájú szónoki beszédek alkotása, szónokverseny.
- Irányított vita létrehozása, vitaindító előadása után.

2. Pragmatika- a megnyilatkozás fogalma, társalgási forduló, beszédaktus, együttműködési elv

Óraszám: 8 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- felismeri a pragmatika, mint a nyelvre irányuló funkcionális nézőpontját
- értelmezi a kommunikáció és pragmatika legfontosabb fogalmait

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- érti a nyelv működését a beszélgetés, társalgás során
- alkalmazza a társalgás udvariassági formáit
- a beszédaktus szabályszerűségeit követi

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A kulturált nyelvi magatartás fejlesztése
- A nyelv működésének, a nyelvhasználat megfigyelése különböző kontextusokban, eltérő célok elérésére nyelvi eszközökkel
- A kulturált nyelvi magatartás fejlesztése

Fogalmak: megnyilatkozás, társalgás, társalgási forduló, szóátvétel, szóátadás; beszédaktus (lokúció, illokúció, perlokúció); deixis; együttműködési elv

Javasolt tevékenységek

- Hétköznapi életből vett konfliktusok felosztása nézőpontokra, érvek kialakítása
- Érvek ütköztetése valóságos vitahelyzet létrehozásával
- Teljes beszédmű létrehozása az adott témakörökben
- A történelem legjelentősebb szónoki beszédeinek összegyűjtése
- Ezek közül egy szabadon választott retorikus alkotás elemzése a tanultak alapján
- A médiában előforduló beszédaktusok értékelése

3. Általános nyelvi ismeretek – a nyelv és a gondolkodás, nyelvtípusok

Óraszám: 10 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- felismerje a nyelv szerepét a világról formált tudásunkban, gondolkodásunk alakításában
- felismerje a nyelv szerepét a memória

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- érti a nyelv és a beszéd, a nyelv, mint változó rendszer működését
- A nyelv és gondolkodás, a nyelv és megismerés összefüggéseit osztályozza
- A beszédet, mint cselekvést értelmezi

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A kulturált nyelvi magatartás fejlesztése.
- A nyelv működésének, a nyelvhasználat megfigyelése különböző kontextusokban, eltérő célok elérésére nyelvi eszközökkel.
- A kulturált nyelvi magatartás fejlesztése.
- A nyelv, mint jelrendszernek, az emberi nyelv egyediségének megértése; a nyelv mint változó rendszer; a nyelv szerepe a világról formált tudásunkban.
- A kommunikáció kódok vizsgálata, a korlátozott és a kidolgozott kód; gesztusnyelvek, jelnyelvek
- A nyelv és gondolkodás viszonya nyelvfilozófiai lehetőségeinek megismerése.
- A nyelv és a megismerés viszonyának tanulmányozása: az emberiség információs forradalmi; a nyelv és a kultúra viszonya.
- Nyelvcsaládok, nyelvtípusok tanulmányozása.

Fogalmak: Jel, nyelvi jel, jelrendszer, nyelvtípus (agglutináló, izoláló, flektáló), nyelvcsalád, kódok, korlátozott és kidolgozott kód, gesztusnyelv, jelnyelv

Javasolt tevékenységek

- A nyelvek hangzásának megismerése Youtube videók segítségével, különleges, egzotikus nyelvek keresése az interneten
- A fellelt nyelvek közös sajátosságainak és különbözőségeinek feltárása, általános szempontok megállapítása
- A nyelvek rendszerezése legalapvetőbb tulajdonságaik alapján
- Az egyes nyelvek fordíthatóságának megismerése
- Generatív nyelvészet eszközeinek megismerése, Google fordító használata, lehetőségei
- Irodalmi műfordítások összehasonlítása

4. Szótárhasználat

Óraszám: 4 óra

Tanulási eredmények

A témakör tanulása hozzájárul ahhoz, hogy a tanuló a nevelési-oktatási szakasz végére:

- felismerje a szótárak szerepét a világról formált tudásunkban, gondolkodásunk alakításában
- felismerje a szótárak szerepét a nyelv megóvásának témakörében
- képes legyen elkülöníteni a minőségi ismeretszerzési anyaggyűjtési módszereket

A témakör tanulása eredményeként a tanuló:

- megismeri a legfontosabb szótárak használatát, felépítését, tartalmi jegyeit
- gyakorlatot szerez bizonyos ismeretterülete, kérdéskörök bizonyos szótárakhoz kötésében

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- a fontosabb egynyelvű papír alapú és digitális szótárfajták megismerése, tanulmányozása: értelmező szótár, történeti-etimológiai szótár, szinonimaszótár, helyesírási szótár, szlengszótár, nyelvművelő kéziszótár, Magyar Történeti Szövegtár, írói szótárak, tájszótár

Fogalmak: értelmező szótár, etimológiai szótár, szinonimaszótár, rétegnyelvi szótár, írói szótár

Javasolt tevékenységek

- Sajátos kutatási témák személyre szabott kiadása a tanulóknak, a témakörök szótárral való feldolgozása csapatmunkában.
- Az egyes szócikkek részletekbe menő elemzése, értelmezése.
- A tanulók lakóhelyéhet kötődő kulturális elemek feltárása szótárak segítségével.

5. Év végi összefoglalás

Óraszám: 4 óra

Fejlesztési feladatok és ismeretek

- A rendszerező képesség fejlesztése
- Az önálló tanulás fejlesztése: az érettségi témaköreinek és a követelményeknek megfelelő tételvázlatok összeállítása
- A tanult nyelvészeti, kommunikációs, szövegértési és szövegalkotási ismeretek rendszerezése

Javasolt tevékenységek

- Az eddig tanult fogalmak rendszerező ismétlése